שלא יהא דבורך של שבת כדבורך של חול. כגון מקח וממכר ומשכונות: **הרהור מותר.** להרהר בלבו כך וכך יגיעות אני צריך להוציא על שדה זו: **אם יכול להניח רגלו ראשונה.** שעקר מגל זה להניח לגד זה: **קודם שפעקר שניה.** שאין ראשונה יותר מכדי פסיעה ורגלו אחת נגד זה ושניה נגד זה: **מותר.** אף לדנג ונעקור את זו קודם שנתה לאשונה: **אסור.** לקפון: **ליקף.** למקום שהאמה בלה שם: **ליעבר.** שיעיס רגלו במיס: **וימנין המיתוותן מאניה.** ישורו במיס: **שפיר דמי.** לדנג: **מהו לפסוע פסיעה גסה.** מי עבר משוס מעשה דרכיך [שעיה נח]. פסיעה גסה יותר מאמה פסיעה ביונית אמה: **קידושא דבי שמשי.** השואה מיין של קידוש בגיני שבתות: **מהו לאכול אדמה.** אדזיל"ן בגע"ן. מי גזרו בה משוס אחיקת סמיים כשאר רפואה או לא: **שביא מלקה.** מביא לידי חולי: **מבשר אכותיו.** שמתו שם בגולה: **שקליס ומשיס הא ודאי אחמחויי אחמחו.** ולא נעשו עפר: **אלא כיון דמלכי.** גזור בה משוס אוכל שקליס ומשיס: **קדחו ליה אחלא.** נקלטו השחלים באדמה ונגלו במעיו וגגעו בלבו ומת: **שמלופיך.** וכי ערומה היתה אלא שמלות מיוחדות והיינו דשבת: **ומרד הגורן והדר ותעש.** שם סכה ולבשה שמלות גאות שלא יפגשו בה כשהיא מקושטת וימרו זונה היא: **שמואל.** שהיתה שביה קולאה לו מתון ההיכל ולא היה יודע מי קולא לו וכתיב התם ויבן עלי כי ה' קולא לנער וימר לו לך שכב והיה אם יקרא אליך ואמרת דבר ה' כי שומע עבדך והוא לא רצה להזכיר השם שמא אין לו שביה: **בני אדם המהוגנין.** שבקולניס ליך עמהם: **ליאמל בנערה.** כל נערות שרואה היה דרכו ליאמל מי הן א"כ מתמכל בהן היה: **שני שבלין לקטה.** כשהיא רואה שני שבלין שנפלו מן הקולניס לוקטתן אבל אלא שוכבות יחד אין לוקטתן דהכי היא מתניתין (פאה פ"ו משנה ה) שני שבליס לקט ג' אינו לקט: **עומדות.** שבליס עומדות ששכח בונו לוקטת מעומד דשכחת קמה ממי הוי שכחה: **נופלות.** אותן שנפלו מן הקולניס לוקטת מיושב ואינה שהה ליטלן משום ניעות: **רמז רמז לה.** רוח הקדש מזרקה בו: **מלד הקולניס.** כל הקולניס הספיקו בינו לגינה ולא הושיבה בתוכם או אגלו. רוח הקדש מזרקה בו וגרמו שמלכות בית דוד היולאת משביהם עתידה ליחלק לאילו ישבה בתוכם לא היה זה רמז הפסקה בין שביהם: **ואחלו ושבנו.** לשון עושר ונכסים: **אטוריהיה.** ממונה על הסוסים ופרדות שלו: **ואתא לבודו.** אידי דאיירי בקרא בפלוגתא דרבי יוחנן ור"א ורבי שמואל בר נחמני נקטיה לאלי הכא: ה"ג **רבי יוחנן אומר אתא לבודו ולא לבודו ממש רבי יוחנן לנעמיה דר"י קרי למאניה מבבדותי רא"א אתא לבודו ממש ר' שמואל בר נחמני אמר תחת כבודו כשריפת בני אהרן שריפת נשמה וגוף קיים אף כאן שריפת נשמה וגוף קיים א"ר אחא בר אבא אמר רבי יוחנן מניין** בגדיהם של חייליתו של סנחריב יקד יקוד ולא בגדיהם נשרפו ור"א משמע ליה אתא לשון חליפין כמו ישלם אתא אסור (שמות כא) משוס דר"א לא קרי למאניה מבבדותיה לכן ע"כ כבודו היינו גופו וה"ק כבודו ממש ישרף ואתיתאי יהא אפר וכריפה ליקוד אש אמרו שמואל משמע ליה אתא בר' יוחנן ובכבודו בר"א הלכך קרא בר' יוחנן מילדש ואתא כבודו נשרף ולא כבודו ממש והאי כבודו והלכך כשריפת בני אהרן שריפת נשמה וגוף קיים דלאמרינן בסנהדרין בד' מיתות (ד' נב.): מניין

כבא א מיי' פכ"ד מה' שבת הלכה ד סמג שם טוש"ע ס"ח סי' שז סעיף ח:

כבב ב מיי' שם הלכה ח סמג שם טוש"ע ס"ח סי' שז סעיף ח:

כבג ג (מיי') סמג שם טוש"ע ס"ח סי' שז סעיף ג:

כבד ד [מיי' שם הלכה ד טוש"ע שם סעי' ח]:

כבה ה טוש"ע שם סעי' ח כהג"ר:

תורה אור השלם

1 וַיָּמֵּז אֶת כָּל הַיְקוּם אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה מֵאָדָם עַד בְּהֵמָה עַד רֶמֶשׂ וְעַד עוֹף הַשָּׁמָיִם וַיִּמָּחוּ מִן הָאָרֶץ וַיִּשָּׁאֶר אַךְ נֹחַ וַאֲשֶׁר אִתּוֹ בַּתֵּבָה: בראשית ז כג

2 וְרָחֵצְתָּ וָסַכְתָּ וְשַׂמְתָּ שִׂמְלֹתֶיךָ עָלֶיךָ וְיָרַדְתָּ הַגֹּרֶן אַל תֹּודְעִי לָאִישׁ עַד כַּלּוֹתוֹ לֶאֱכֹל וְלִשְׁתּוֹת: רות ג ג

3 תֵּן לְחֶכֶם וְיַחְכֵּם עוֹד הוֹדַע לְצַדִּיק וְיוֹסֵף לָקַח: משלי ט ט

4 וַתֵּרֶד הַגֹּרֶן וַתַּעַשׂ כְּכֹל אֲשֶׁר צִוַּתָּהּ חֲמוֹתָהּ: רות ג ו

5 וַיֹּאמֶר עֲלִי לִשְׁמוּאֵל לֵךְ שְׁכָב וְהָיָה אִם יִקְרָא אֵלֶיךָ וְאָמַרְתָּ דַּבֵּר יְיָ כִּי שֹׁמֵעַ עַבְדֶּךָ וַיֵּלֶךְ שְׁמוּאֵל וַיִּשְׁכַּב בִּמְקֹמוֹ: שמואל א ג ט

6 וַיָּבֹא יְיָ וַיִּתְיַצֵּב וַיִּקְרָא כַּפְּעַם בַּפְּעַם שְׁמוּאֵל שְׁמוּאֵל וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל דַּבֵּר כִּי שֹׁמֵעַ עַבְדֶּךָ: שמואל א ג י

7 וַתֵּלֶךְ וַתָּבוֹא וַתְּלַקֶּט בַּשָּׂדֶה אַחֲרֵי הַקֹּצְרִים וַיִּקֶר מִקְרֶהָ חֶלְקַת הַשָּׂדֶה לְבֹעַז אֲשֶׁר מִמִּשְׁפַּחַת אֲלִימֶלֶךְ: רות ב ג

8 וַיֹּאמֶר בֹּעַז לְנַעֲרוֹ הַנִּצָּב עַל הַקֹּצְרִים לְמִי הַנַּעֲרָה הַזֹּאת: רות ב ה

9 וַיֹּאמֶר בֹּעַז אֶל רוּת הֲלוֹא שָׁמַעַתְּ בִּתִּי אַל תֵּלְכִי לְלַקֶּט בְּשָׂדֶה אַחֵר וְגַם לֹא תַעֲבוֹרִי מִזֶּה וְכֹה תִּדְבָּקִין עִם נַעֲרֹתָי: רות ב ח

10 וַתִּשְׁנֶה קוֹלָן וַתְּבַכֶּינָה עוֹד וְתִשַּׁק עָרְפָּה לְחֲמוֹתָהּ וְרוּת דָּבְקָה בָּהּ: רות א יד

11 וַיֹּאמֶר לָהּ בֹּעַז לְעֵת הָאֹכֶל גְּשִׁי הֵלֹם וְאָכַלְתְּ מִן הַלֶּחֶם וְטָבַלְתְּ פִּתֵּךְ בַּחֹמֶץ וַתֵּשֶׁב מִצַּד הַקֹּצְרִים וַיִּצְבָּט לָהּ קָלִי וַתֹּאכַל וַתִּשְׂבַּע וַתֹּתַר: רות ב יד

12 וַיָּבֹא הַמֶּלֶךְ דָּוִד וַיֵּשֶׁב לִפְנֵי יְיָ וַיֹּאמֶר מִי אֲנֹכִי אֲדֹנָי אֱלֹהִים וּמִי בֵיתִי כִּי הֲבִיאֹתַנִי עַד הֵלֹם: שמואל ב ז יח

13 לָכֵן יַשְׁלֵח הָאָדוֹן יְיָ צְבָאוֹת בְּמִשְׁמַנָּיו רָזוֹן וְתַחַת כְּבֹדוֹ יִקַּד יִקֹּד כִּיקוֹד אֵשׁ: ישעיהו י טז

לעזי רש"י

ארזיל"א. חומר, טין.

מוסף תוספות

א. בשבתא. מוס' הלא"ש.

רב נסים גאון

ורחצת וסכת ושמת שמלותיך, אמר ר' אלעזר אלו כלים של שבת. בגמ' דפיאה גרסי בני מערבא (פרק ח) אמר ר' חגינא צריך אדם שיהא לו שני עיטופין אחד לחול ואחד לשבת, מה טעם שנאמר (רות ג) ושמת שמלותיך עליך וכי ערומה הייתה[ן], אלא אלו בגדי שבת. כדדרש ר' שמלאי בציבורא בכון חביבא לקיבלוה, אמרו ליה ריי לנא כעטיפתנו בחול כך עטיפתנו בשבת. אמר להם אעפ"כ אתם צריכין לשנות. מה שריפת בני אהרן שריפת נשמה וגוף קיים. משכחת לה בסנהדרין בפרק ד' מיתות (דף נב) תניא אבא יוסי בן (ראסי) [דוסתאי] אומר ב' חוטין של אש יצאו מבית קודש הקדשים ונחלקו לד', ונכנסו ב' בחוטמו של זה וב' בחוטמו של זה ושרפוה. והכתיב ויקרא י ותאכל אותם, אותם ולא בגדיהם.

שלא יהא דבורך של שבת כדבורך של חול. (מ"ו) [ג] דבור אסור הרהור מותר בשלמא כולהו לחיי אלא שלא יהא הילוכך של שבת כהילוכך של חול מאי היא כי הא דאמר רב הונא אמר רב ואמרי ליה אמר ר' אבא אמר רב הונא היה מהלך בשבת ופגע באמת המים אם יכול להניח את רגלו ראשונה קודם שתעקר שניה מותר ואם לאו אסור מתקיף לה רבא היכי ליעביד ליקף קמפיש בהילוכא ליעבר זימנין דמיתוותן מאני מיא ואתי לידי סחיטה אלא [ד] בהא כיון דלא אפשר שפיר דמי אלא כדבעא מיניה ר' מר' ישמעאל בר' יוסי מהו לפסוע פסיעה גסה בשבת [ה] א"ל וכי בחול מי הותרה שאני אומר [ו] פסיעה גסה נוטלת [ז] אחד מחמש מאות ממאור עיניו של אדם ומהדר ליה בקידושא דבי שמשי בעא מיניה ר' מר' ישמעאל בר' יוסי מהו לאכול אדמה בשבת א"ל וכי בחול מי הותרה שאני אומר אף בחול אסור מפני שהוא מלקה [ח] אמר ר' אמי כל האוכל מעפרה של בבל כאילו אוכל מבשר אבותיו וי"א כאילו אוכל שקצים ורמשים דכתיב [1] וימח את כל היקום וגו' אמר ריש לקיש [ט] למה נקרא שמה שנער שכל מתי מבול נגערו לשם א"ר יוחנן למה נקרא שמה מצולה שכל [י] מתי מבול נצטללו לשם [וי"א כאילו אוכל] שקצים ורמשים והא ודאי איתמחויי איתמחו אמרי [כ] כיון דמלכי גזרו ביה רבנן דהא ההוא גברא דאכל [יא] גרגישתא ואכל תחלי וקדחו ליה תחליה בלביה ומית [2] ורחצת וסכת ושמת שמלותיך א"ר אלעזר אלו בגדים של שבת [3] תן לחכם ויחכם עוד אמר רבי אלעזר זו רות המואביה ושמואל הרמתי רות דאילו נעמי קאמרה לה ורחצת וסכת ושמת שמלותיך עליך וירדת הגורן ואילו בדידה כתיב [4] ותרד הגורן והדר ותעש ככל אשר צותה חמותה שמואל דאילו עלי קאמר ליה [5] שכב והיה אם יקרא אליך ואמרת דבר ה' כי שומע עבדך ואילו בדידי' כתיב ביה [6] ויבא ה' ויתיצב ויקרא כפעם בפעם שמואל שמואל ויאמר שמואל דבר כי שומע עבדך ולא אמר דבר ה' [7] ותלך ותבא ותלקט בשדה אמר רבי אלעזר שהלכה ובאת הלכה ובאת עד שמצאה בני אדם המהוגנין לילך עמהם [8] ויאמר בועז לנערו הנצב על הקוצרים למי הנערה הזאת וכי דרכו של בועז לשאול בנערה אמר ר' אלעזר דבר חכמה [כא] ראה בה שני שבלין לקטה שלשה שבלין אינה לקטה במתניתא תנא דבר צניעות ראה בה עומדות מעומד נופלות מיושב [9] וכה תדבקין עם נערותי וכי דרכו של בועז לדבק [ז] עם הנשים א"ר אלעזר כיון דחזא [10] ותשק ערפה לחמותה ורות דבקה בה אמר שרי לאידבוקי בה [11] ויאמר לה בועז לעת האוכל גשי הלום א"ר אלעזר רמז רמז לה עתידה מלכות בית דוד לצאת ממך דכתיב ביה הלום שנאמר [12] ויבא המלך דוד וישב לפני ה' ויאמר מי אנכי אדני ה' ומי ביתי כי הביאתני עד הלום [11] וטבלת פתך בחומץ א"ר אלעזר מכאן שהחומץ יפה לשרב ר' שמואל בר נחמני אמר רמז רמז לה עתיד בן לצאת ממך שמעשיו קשין כחמץ ומנו מנשה ותשב מצד הקוצרים א"ר אלעזר מצד הקוצרים ולא בתוך הקוצרים רמז רמז לה שעתידה מלכות בית דוד שתתחלק ויצבט לה קלי ותאכל אמר רבי אלעזר ותאכל בימי דוד ותשבע בימי שלמה ותותר בימי חזקיה ואיכא דאמרי ותאכל בימי דוד ובימי שלמה ותשבע בימי חזקיה ותותר בימי רבי [כב] דאמר מר אהוריריה דרבי הוה עתיר משבור מלכא במתניתא תנא ותאכל בעולם הזה ותשבע לימות המשיח ותותר לעתיד לבא: [13] ותחת כבודו יקד יקוד כיקוד אש [כג] א"ר יוחנן ותחת כבודו ולא כבודו ממש [כד] ר' יוחנן לטעמיה דר' יוחנן קרי למאניה מכבדותי ר"א אומר [כה] ותחת כבודו תחת כבודו ממש ר' שמואל בר נחמני אמר תחת כבודו כשריפת בני אהרן [כו] מה להלן שריפת נשמה וגוף קיים אף כאן שריפת נשמה וגוף קיים א"ר אחא בר אבא אמר רבי יוחנן מניין

[ה] [לקמן קג.], [ו] כרכות מג: תענית י:, [ז] [פסחים מג.], [ד] [זבחים קיג:], [ח] [סוכה ע"ש פלוגתא דר"י וריב"ל מהוסקן], [ט] נ"מ מימי עולם, [י] פי' טיט נקי [ע' פרבש"י ימנות קו: וגב"מ מ. ד"ה גרגשתא וכפרש"י כתוספות ס: ד"ה גרגיסתא], [יא] נ"מ פה., [כ] סנהדרין נד., [יב] סנהדרין שם [ב"ק קא:], [ג] [סנהדרין נד. ועי"ש ומלוה לייטב], [ד] [סנהדרין נב.], [מ] [דוד דה"ל כנ, שלמה מ"ל ר, חזקיה דה"ל נב],

הגהות הב"ח

(א) גמרא כדיבורך של חול דבר דבור אסור: (ב) שם אימתמויי איתמתו אלא מין: (ג) שם אמר מ' אליעזר דבר אמכה. נ"ב פירוש דבר הלכה וכן איתא בפרק בתרא דעדה דף קנו ע"ב שלמה דברי חכמה ומעבדים הלכה: (ד) שם דלכו של בונו (לבנון) תא"מ ונ"ב ס"ל לדבר:

מוסף רש"י

מהו לפסוע פסיעה גסה בשבת. שנאמר (ישעיה נח) אם תשיב משבת רגלך (ברכות ו:). בקידושא דבי שמשי. שאותה טוס של קידוש בשבת בגלילה (ברכות מג:) ליתי שבת קרי בי שמשי בכל דומתא, מפני שבין השמשות שלו תלוק מכל ימיה והולך לזחמיהו בכמה מקומות (לעיל פז) ונלאה בעיני לפי שבין השמשות שלו שגור בפי כל והכל תלדיש שלו לגמור שלשתן עד שלא תחשך, קרי לה בי שמשי (כתובות קג.). כאילו אוכל שקצים ורמשים. של מגול (זבחים קיג.). למה נקרא שמה מצולה. דכתיב (ישעיה מד) האומר לגולה מרכי (זבחים שם). אהורירה. שומר סוסין (ב"מ פה.). תחת כבודו ולא כבודו ממש. דכבודו ממש משמע בשרו וגופו, תחת כבודו משמע תחת הגוף והכבד, כלומר נשמה שבתוך הגוף, והשתא אמר תחת כבודו ולא כבודו ממש נשמה שבתוך הגוף, אלא הא כבודו הייינו בגדיו, דתחת בגדיהם נכרפו, וכי הא דר' יוחנן וכו', דכל הגוף שקף תחת הבגדים, ולא נרשיון תחת כבודו ולא תחת כבודו ממש, דמשמע דמקלא נפקא לה להאי תחת כבודו לא תחת כבודו ממש, ומהיכא תיקוף ליה הא, אבל השתא דדרשא בעלמא דריש ליה (סנהדרין צד.). תחת כבודו ממש. תחת גופו ממש, שהגוף קיים ונשמה נשרפת (שם).

רבינו חננאל

דיבור שאסור בשבת מפורש בפרק שואל אדם מחבירו. ודר' זירא אמר רב, ואמרינן לה א"ר אבא אמר רב הונא אידחיא לה מדרבא. והיכא דלא ניחא ליה לאוקופי דלא לאפושי מילתא, ולא ניחא ליה למיעבר במיא, דלא ליתוסי מאניה ואתי לידי סחיטה, קפיץ ליה לאמת המים ושרי. אלא אוקימנא שלא יהא הילוכך של שבת כהילוכך של חול, אלא כדי שניחא רגלו ראשונה קודם שתיעקר שנייה, ולא יהא מנהגו שיהיו פסיעותיו גסות בשבת.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

מניין לשינוי בגדים. שהוא דרך כבוד לפני המקום: ולנא בגדים אחריים והוליא את הדשן. הזקיקו הכתוב ללבוש בגדים פחותים בשעת הוצאת הדשן שאינה עבודה חשובה כדי שלא ימאסו בגדיו החשובים שעובד בהן עבודות אחרות ויסיח: **ותנא דבי ר' ישמעאל.** בדרשא דהאי קרא: **בגדים שבישל בהם קדירה לרבו.** דומיא דהוצאת הדשן: **אל ימזוג בהם יום לרבו.** לפיכך החזקן לבוש בגדים פחותים: **רבב.** שומן וחלב: **חייב מיפה.** שצריך לחיות חשוב והגון לכבוד מורתו: **מתניתי.** שממאסין עצמן בעיני הבריות והבריות אומרים אוי להם לזלזולי התורה שהם מתוסים ומגונים נמצא זה משניא את התורה: **רבי אימר.** שכתב זרע[ה] לשון מרבדים רבתי ערסי (משלי ז) ריפדתיו וקישטתיו בשמים מיצים המכניסים תאוה ומזקק לי: **בגלימא.** שהוא עליון אפי' רבב: **בלבושא.** שהוא תחתון רבב אין רבב לא: **על המרדעת.** של חמור: **חוצץ.** כל דבר חוצץ לענין טבילה (ב) דקפיד עליה וכל חלילה שמקפיד עליו חוצלא: **תנן בפס.** במסכת מקוואות ונקט לה (ג) משום דבעי למימר של בגאים כו' לומר שדרך תלמיד חכם מקפיד על לבושיו: **משני לדדין.** שהיה בו הרבה עד שנבלע בבגד ונראה לגד שני: **מרדעת מלד אחד או מב' לדדין.** לר' ישמעאל דאמר בבגד מלד אחד מרדעת מאי אמר בה: **ר' יוסי אומר של בגאים.** פליג אדר' יהודה ואמר לר' ישמעאל בגד של בגאים דהיינו תלמידי חכמים שמקפידין על לבושיהן מלד אחד ושל בור מב' לדדין: **שמחזירים לו אבדה בטביעות עין.** כיון שאמר אני מכירה אע"פ שאינו נותן בה סימן דאמר בחלו מלילות (ב"מ כג.): **המקפיד על חלוקו להופכו.** לובשו כשהוא הפוך מקפיד עליו והופכו שמקפיד עליו שלא יראו התפירות המגונות ואימרי החלוק: **בכל מקום.** בכל הש"ס ואפי' במסכת כלה דלא רגילי בה אינשי אותו הלכה בכל מקום ואומרה למאי נפקא מינה למנוייה פרנס על הציבור אי בחדא מסכתא באתריה אי בכולה תנויה בריש מתיבתא ר' שמעון ב"ל אמר אלו כלים האוליירין הבאין ממדינת הים למימרא דחיורי נינהו והאמר להו רבי יוסי בני אל תקברוני לא בכלים ולא בכלים שחורים לבנים שמא לא אזכה ואהיה כחתן בין אבלים שחורים שמא אזכה ואהיה כאבל בין חתנים אלא בכלים האוליירין הבאין ממדינת הים אלמא סומקי נינהו לא קשיא הא בגלימי הא בלבושי: ר' ישמעאל אומר מקפלין כו': ת"ר עולת שבת בשבתו: לימד על חלבי שבת שקריבין ביום הכיפורים יכול אף של יוה"כ בשבת ת"ל בשבתו דברי רבי ישמעאל ר' עקיבא אומר עולת שבת בשבתו לימד על חלבי שבת שקרבים ביו"ט יכול אף ביוה"כ ת"ל בשבתו כשתמצא לומר לדברי רבי ישמעאל נדרים ונדבות קריבין ביו"ט וכי איצטריך קרא ליוה"כ לדברי ר"ע נדרים ונדבות אין קרבין ביו"ט וכי איצטריך קרא למישרא בי"ט אמר ר' זירא כי מדמקפידין על רבב שעליהם דאילו סומקי לא מיגנו בטיעוף פורתא: **שמא לא אזכה.** ואשב בין אותן שנדונין בגיהנם שדומין: **לשולי קדירה: גלימי.** סומקי: **חלבי שבת.** כגון אברי תמיד של בין הערבים קריבים במוצאי שבת והוא יום הכפורים: **עולת שבת בשבתו.** משמע למילרא בלא וי"ו ומשמע דעולת שבת קריבה בשבת אחרת ליומא של מלבי שבת כו': **יכול אף של יוה"כ בשבת ת"ל בשבתו.** וי"ו מיעוטא הוא בשבתו ולא בשבת אחרת: **שקריבים ביו"ט.** שחל להיות במוצאי שבת: **נדרים ונדבות.** פלוגתא היא במסכת בילה (דף יט.). ור' ישמעאל סבירא ליה כמאן דאמר קריבין הלכך כיון דנדרים ונדבות שיכול להמתין ולשחטן בחול ולהקריבן בשבת ביום טוב קל וחומר בחלבי שבת שנשחטו כדרכן בזמנן וימותו הלכך לא איצטריך קרא עולת שבת בשבתו אלא ליום הכפורים: כי

מאני דמתנשפי בהו סומקי הוו. ר' (שמעון) [ישמעאל] סבר חלבין שנתותרו ביוה"כ [אין] קריבין בשבת אבל שנתותרו מן השבת (אין) קריבין ביוה"כ, ור' עקיבא סבר לא של שבת קריבין ביוה"כ ולא של יוה"כ בשבת. וגרסינן בימא בפרק [טרף בקלפין] א"ר אלעזר משום בר קפרא, אומר היה ר"מ איבדי עולת חול שניתותרו עושה להן מערכה וסודרן אפילו בשבת. ואמרינן למאי איצטריך אפילו בשבת, הא תנינא והיום חמש. א"ר אחא בר יעקב איצטריך, ס"ד אמינא הני מילי היכא דחל יוה"כ למיהוי אחר השבת, דחלבי שבת קריבין ביוה"כ, אבל באמצע שבת אימא לא קמ"ל. אמר רבא מאן [האי דלא] חש לקמחיה, הא בכל יום תנן. ו)והשתא הוא בפלוגתא דרבי ישמעאל ור"ע וכו'.

ואפילו במסכת כלה. פי' בקונטו' דלא רגילי בה אינשי והוא נתן בלבו לגורסה ובקדושין פי' לגרישומא בפרק האיש מקדש (דף מט.): גבי ע"מ שאני תלמיד (ד) אין אומרים שמעון בן עזאי וכשמעון בן זומא אלא כל שאולין אותו דבר הלכה ואפי' במסכת כלה ופי' בקונטרס אפי' במס' כלה שהיא קלה וגראה דהכא משמע (ואומר) דנקט ליה משום חשיבות שיודע[א] אפי' במסכת כלה דלא רגילי בה אינשי ראוי למנותו פרנס אבל המס[ב] קתני דבר אחד מתלמודו משמע אפי' לא למד אלא מסכת כלה[ג] ואמר הימנה דבר אחד הרי זה חכם ומיהו בפירוש רש"י דקידושין וכן בפי' רביגו חננאל אין כתוב בהן דבר אחד מתלמודו ורביגו יצחק מפרש דהאי מסכת כלה היינו דרשות הסדורות מהלכות החג[ד] כדאמרינן בלא יתפור (ב"ב כב.) רב נחמן בר יצחק ריש כלה הוה וקאמר איתו ת"ש שראוי למנותו על הציבור באתריה כדאמר בסמוך במסכתי' באתריה כגון שיודע להשיב בכל מקום שישאלוהו בותה מסכת אפי' במס' כלה שרגילין בה ראוי למנותו בעיניו[ה] אבל בזיר מסכי אין ראוי למנותו והא דהוא לאחור לחזור ולהשמיענו בסמוך אי במסכתיה באתריה אע"ג דבבר השמיענו כאן לפי שרוצה לחלק בין מסכת לגוליה הש"ס[ו] והשתא הוי דהכא כי ההוא דקידושין (דף מט.): **הא בלבושא הא בגלימא.** הא דר' יוחנן אמר אלו כלים האוליירין הבאין ממדינת הים למימרא דאומר ר' יוחנן דאמר אלו כלים האוליירין הבאין ממדינת הים אלמא סומקי נינהו והאמר להו רבי יוסי בני אל תקברוני בכלים ולא בכלים שחורים לבנים שמא לא אזכה ואהיה כחתן בין אבלים שחורים שמא אזכה ואהיה כאבל בין חתנים אלא בכלים האוליירין הבאין ממדינת הים אלמא סומקי נינהו לא קשיא הא בגלימי הא בלבושי: ר' ישמעאל אומר מקפלין כו': ת"ר עולת שבת בשבתו: לימד על חלבי שבת שקריבין ביום הכיפורים יכול אף של יוה"כ בשבת ת"ל בשבתו דברי רבי ישמעאל ר' עקיבא אומר עולת שבת בשבתו לימד על חלבי שבת שקרבים ביו"ט יכול אף ביוה"כ ת"ל בשבתו כשתמצא לומר לדברי רבי ישמעאל נדרים ונדבות קריבין ביו"ט וכי איצטריך קרא ליוה"כ לדברי ר"ע נדרים ונדבות אין קרבין ביו"ט וכי איצטריך קרא למישרא בי"ט אמר ר' זירא

מניין לשנוי בגדים מן התורה שנא'[1] ופשט את בגדיו ולבש בגדים אחרים[ו] ותנא דבי רבי ישמעאל לימדך תורה דרך ארץ בגדים שבישל בהן קדירה לרבו אל ימזוג בהן כוס לרבו[2] אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן אגנאי[ז] הוא לת"ח שיצא במנעלים המטולאים לשוק והא רבי אחא בר חנינא נפיק אמר רבי אחא בריה דרב נחמן בטלאי על גב טלאי[ח] ואמר רבי חייא בר אבא אמר ר' יוחנן כל תלמיד חכם שנמצא רבב על בגדו חייב מיתה שנאמר[3] כל משנאי אהבו מות[ט] אל תקרי משנאי אלא משניאי רבינא אמר רבד איתמר ולא פליגי הא בגלימא הא בלבושא ואמר רבי חייא בר אבא אמר ר' יוחנן מאי דכתיב[3] כאשר הלך עבדי ישעיהו[י] ערום ויחף ערום בבגדים בלואים ויחף במנעלים המטולאים[כ] תנן התם רבב על המרדע חוצץ רשב"ג אומר עד כאיסר האיטלקי ועל הבבגדים מצד אחד אינו חוצץ משני צדדין חוצץ רבי יהודה אומר משום רבי ישמעאל אף מצד אחד חוצץ בעא מיניה רבי שמעון בן לקיש מר' חנינא מרדעת מצד אחד או משני צדדין אמר ליה זו לא שמעתי כיוצא בה שמעתי דתנן[ל] רבי יוסי אומר של בגאין מצד אחד ושל בור משני צדדין[מ] ולא תהא מרדעת חשובה מבגדו של עם הארץ מאי בגאין אמר רבי יוחנן אלו תלמידי חכמים שעוסקין בבגינו של עולם כל ימיהן ואמר רבי יוחנן[נ] איזהו תלמיד חכם שמחזירין לו אבידה בטביעות העין זה המקפיד על חלוקו להופכו ואמר רבי יוחנן[ס] איזהו ת"ח שממנין אותו פרנס על הציבור[ע] זה ששואלין אותו דבר הלכה בכל מקום ואומר ואפי' במסכת כלה[פ] ואמר רבי יוחנן איזהו ת"ח שבני עירו מצווין לעשות לו מלאכתו זה שמניח חפצו ועוסק בחפצי שמים והנ"מ למימרא בריפתיה ואמר רבי יוחנן איזהו תלמיד חכם כל ששואלין אותו הלכה בכל מקום ואומרה למאי נפקא מינה למנוייה פרנס על הציבור אי בחדא מסכתא באתריה אי בכולה תנויה בריש מתיבתא ר' שמעון ב"ל אמר[צ] אלו כלים האוליירין הבאין ממדינת הים למימרא דחיורי נינהו והאמר להו רבי יוסי בני אל תקברוני לא בכלים ולא בכלים שחורים לבנים שמא לא אזכה ואהיה כחתן בין אבלים שחורים שמא אזכה ואהיה כאבל בין חתנים אלא בכלים האוליירין הבאין ממדינת הים אלמא סומקי נינהו לא קשיא הא בגלימי הא בלבושי: ר' ישמעאל אומר מקפלין כו': ת"ר[4] עולת שבת בשבתו[ק] לימד על חלבי שבת שקריבין ביום הכיפורים יכול אף של יוה"כ בשבת ת"ל בשבתו דברי רבי ישמעאל ר' עקיבא אומר[ר] עולת שבת בשבתו לימד על[ש] חלבי שבת שקרבים ביו"ט יכול אף ביוה"כ ת"ל בשבתו כשתמצא לומר לדברי רבי ישמעאל נדרים ונדבות קריבין ביו"ט וכי איצטריך קרא ליוה"כ לדברי ר"ע[מ] נדרים ונדבות אין קרבין ביו"ט וכי איצטריך קרא למישרא בי"ט אמר ר' זירא

ולנא בגדים אחרים. [ו] **ופשט את בגדיו ולבש בגדים אחרים והוציא את הדשן אל מקום טהור:**

ויקרא ו ד

אגנאי הוא לת"ח. [ז] **ואמר ר' יוחנן כל תלמיד חכם שנמצא רבב על בגדו חייב מיתה.** [ח] **אל תקרי משנאי אלא משניאי.** [ט] **אהבו מות.**

משלי ח לו

כאשר הלך עבדי ישעיהו. [י] **ערום ויחף.** [כ] **תנן התם רבב על המרדע חוצץ רשב"ג אומר עד כאיסר האיטלקי.** [ל] **ועל הבבגדים מצד אחד אינו חוצץ משני צדדין חוצץ רבי יהודה אומר משום רבי ישמעאל אף מצד אחד חוצץ.** [מ] **אמר רבי יוחנן איזהו תלמיד חכם שמחזירין לו אבידה בטביעות העין זה המקפיד על חלוקו להופכו.** [נ] **ואמר רבי יוחנן איזהו ת"ח שממנין אותו פרנס על הציבור.** [ס] **זה ששואלין אותו דבר הלכה בכל מקום ואומר ואפי' במסכת כלה.** [ע] **ואמר רבי יוחנן איזהו ת"ח שבני עירו מצווין לעשות לו מלאכתו זה שמניח חפצו ועוסק בחפצי שמים.** [פ] **אמר.** [צ] **אלו כלים האוליירין.** [ק] **עולת שבת בשבתו.** [ר] **עולת שבת בשבתו.** [ש] **חלבי שבת.** [מ] **אמר ר' זירא.**

ואפילו במסכת כלה. [ד] **ת"ר עולת שבת בשבתו: לימד על חלבי שבת שקריבין ביום הכיפורים.** [ה] **בעיניו.** [ו] **ופשט את בגדיו ולבש בגדים אחרים.** [ז] **אגנאי הוא לת"ח.** [ח] **בטלאי על גב טלאי.** [ט] **אל תקרי משנאי אלא משניאי.** [י] **ערום ויחף.** [כ] **בבגדים המטולאים.** [ל] **תנן התם רבב על המרדע חוצץ רשב"ג אומר עד כאיסר האיטלקי.** [מ] **ועל הבבגדים מצד אחד אינו חוצץ משני צדדין חוצץ רבי יהודה אומר משום רבי ישמעאל אף מצד אחד חוצץ.** [נ] **איזהו תלמיד חכם שמחזירין לו אבידה בטביעות העין.** [ס] **איזהו ת"ח שממנין אותו פרנס על הציבור.** [ע] **זה ששואלין אותו דבר הלכה בכל מקום.** [פ] **ואפי' במסכת כלה.** [צ] **אלו כלים האוליירין.** [ק] **עולת שבת בשבתו.** [ר] **עולת שבת בשבתו.** [ש] **חלבי שבת.** [ת] **אמר ר' זירא.**

ולנא בגדים אחרים. [ו] **ופשט את בגדיו ולבש בגדים אחרים והוציא את הדשן אל מקום טהור:**

ויקרא ו ד

אגנאי הוא לת"ח. [ז] **ואמר ר' יוחנן כל תלמיד חכם שנמצא רבב על בגדו חייב מיתה.** [ח] **אל תקרי משנאי אלא משניאי.** [ט] **אהבו מות.**

משלי ח לו

**כאשר הלך עבדי ישעיהו

ליתקע כי היכי דלידעו דחלבי שבת קריבין ביום הכפורים. הך תקיעה בע"ש קאמר כדיקים בקונטרס אבל יום"כ שחל באחד בשבת גם לתקעי במוצאי שבת להודיע שיום"כ הוא קל דאלרבה מתון התקיעה יהא נראה שהוא חמור דכל תקיעות שתוקעין בע"ש או ע"ט תוקעין[א] בכניסת חמור[ב] ולהכי אמר בסמוך י"ש שחל במו"ש מבדילין ולא תוקעין ולא תקעי להודיע דחלבי שבת קריבין בי"ט ומיהו התם דבר ידוע הוא ש"ט קיל הוא משבת והא דפרין עלה בסמוך ואמאי ליתקע כי היכי לידעי דשרי שחיטה לאלתר אותה תקיעה אינה אלא להודיע שהוא לילה ולא להודיע ש"ט קל הוא משבת[ג] והא דלא קאמר הכא ליתקע כי היכי לידעו דחלבי יום"כ אין קריבין בשבת[ד] דהא כי לא תקעי[ה] נמי ממתמ[ו] שבת[ז] ויום"כ שוין אין קריבין אל זה בזה אם כן התקייה אינה מוכחת אלא יהיו קריבין של יום"כ בשבת והא נמי לא בעי למיפרך ולידגל במוצאי שבת לדידי[ח] דחלבי שבת קריבין ביום"כ[ט] דהא אפי' מבדיל בבית הכנס' נרגיס אין פרסום בהבדלה כמו בתקיעה:

וליתקע כי היכי דלידעו דשרי בקניבת ירק. ה"ה דהוה מצי למיפרך אלינא דר' ישמעאל ליתקע כי היכי לידעו שמציעין את המטות מיום"כ לשבת אלא ניחא ליה למיפרך לע"ע:

אמר רב יוסף לפי שאין דוחין שבות להתיר. לעיל כי פרין ליתקע כי היכי לידעו דחלבי שבת קריבין כו' לא הוה מצי לשנויי כי לאין זו התרה מה שמתירין להקריבם אלא מומרא הוא שיקטירו האימורים ולא יבאו לידי נותר ויש תומרא בדבר שחייבין להקטירם: **אלא** לקניבת ירק. נראה לר"י דאסמכתא בעלמא הוא דאי מדאורייתא ביום"כ נמי ליתסר והא דאמר בפרק בלל גדול (לעיל עג:) האי מאן דקניב סילקא חייב שתים התם מיירי כשעושה תמיכות דקות מאד והכא מיירי כשעושה תמיכות גדולות: **לעולם למלאכה.** וקניבת ירק דבריתא היינו שעושים דק דק דהוי איסור דאורייתא דדמי לנוטן ל"ג במחובר: לעיל **ואמאי** ליתקע כי היכי דלידעו **דשרי בשחיטה.** לא להודיע דש"ט קיל אלא להודיע שהוא לילה וכן אומר ר"י מה שתוקעים במוצאי יום"כ אינו אלא להודיע שהוא לילה ויפלילו את בניהם שהתענו וגם להכין סעודת מוצאי יום"כ שהיא כעין י"ט[י] כמו איסד הפייטן[כ] אחר גמר מיצוי אכול בדלוי ולבוי ולא כמחזורים שכתוב בהן שהתקיעה זכר ליובל כי לגמה תוקעין בכל שנה ושנה וכי היה יובל בכל שנה ושנה:

הדרן עלך ואלו קשרים

ליתקע כי היכי דלידעו דחלבי שבת קריבין ביום הכפורים. הך תקיעה בע"ש קאמר כדיקים בקונטרס אבל יום"כ שחל באחד בשבת גם לתקעי במוצאי שבת להודיע שיום"כ הוא קל דאלרבה מתון התקיעה יהא נראה שהוא חמור דכל תקיעות שתוקעין בע"ש או ע"ט תוקעין[א] בכניסת חמור[ב] ולהכי אמר בסמוך י"ש שחל במו"ש מבדילין ולא תוקעין ולא תקעי להודיע דחלבי שבת קריבין בי"ט ומיהו התם דבר ידוע הוא ש"ט קיל הוא משבת והא דפרין עלה בסמוך ואמאי ליתקע כי היכי לידעי דשרי שחיטה לאלתר אותה תקיעה אינה אלא להודיע שהוא לילה ולא להודיע ש"ט קל הוא משבת[ג] והא דלא קאמר הכא ליתקע כי היכי לידעו דחלבי יום"כ אין קריבין בשבת דזיזין הן אמר ליה מר קשישא בריה דרב חסדא לרב אשי מי אמרינן כהנים זריזין הן והתנן[ב] שלש להבטיל את העם ממלאכה שלש להבדיל בין קודש לחול[ד] כדאמר אביי לשאר עמא דבירושלים הכא נמי לשאר עמא דבירושלים וליתקע כי היכי דלידעי דשרי בקניבת ירק מן המנחה ולמעלה אמר רב יוסף לפי שאין דוחין שבות להתיר ורב שישא בריה דרב אידי אמר שבות קרובה התירו[ה] שבות רחוקה לא התירו ושבות קרובה התירו[ו] והתנן[ז] יום טוב שחל להיות ערב שבת תוקעין ולא מבדילין מוצאי שבת מבדילין ולא תוקעין ואמאי ליתקע כי היכי לידעי דשרי בשחיטה לאלתר אלא מחוורתא כדרב יוסף אמר רבי זירא אמר רב הונא ואמרי לה אמר רבי אבא אמר רב הונא [ח]יום"כ שחל להיות בשבת אסור בקניבת ירק אמר רב מנא תנא [ט] מנין ליום"כ שחל להיות בשבת שאסור בקניבת ירק ת"ל [י]שבתון שבות למאי אילימא למלאכה והכתיב [כ]לא תעשה כל מלאכה אלא לאו אקניבת ירק ש"מ אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן יום"כ שחל להיות בשבת מותר בקניבת ירק מיתיבי מנין ליום"כ שחל להיות בשבת שאסור בקניבת ירק ת"ל שבתון שבות למאי אילימא למלאכה והכתיב לא תעשה כל מלאכה אלא לאו בקניבת ירק לא לעולם למלאכה ולעבור עליה בעשה ול"ת תניא כוותיה [א]דרבי יוחנן יום"כ שחל להיות בשבת מותר

[ה]כי הוינא בבבל הוה אמרי הא דתניא [ו]יום"כ שחל להיות ע"ש לא היו תוקעין ובמוצאי שבת לא היו מבדילין דברי הכל היא כי סליקנא להתם אשכחיתיה ליהודה בריה דרבי שמעון בן פזי דיתיב וקאמר ר' עקיבא היא דאי רבי ישמעאל כיון דאמר חלבי שבת קריבין ביום הכיפורים ליתקע כי היכי דליהוי ידעי דחלבי שבת קריבין ביום הכיפורים ואמינא ליה אנא [ז]כהנים זריזין הן אמר ליה מר קשישא בריה דרב חסדא לרב אשי מי אמרינן כהנים זריזין הן והתנן [ח]שלש להבטיל את העם ממלאכה שלש להבדיל בין קודש לחול [ט]כדאמר אביי לשאר עמא דבירושלים הכא נמי לשאר עמא דבירושלים וליתקע כי היכי דלידעי דשרי בקניבת ירק מן המנחה ולמעלה אמר רב יוסף לפי שאין דוחין שבות להתיר ורב שישא בריה דרב אידי אמר שבות קרובה התירו שבות רחוקה לא התירו [י]יום טוב שחל להיות ערב שבת תוקעין ולא מבדילין מוצאי שבת מבדילין ולא תוקעין ואמאי ליתקע כי היכי לידעי דשרי בשחיטה לאלתר אלא מחוורתא כדרב יוסף אמר רבי זירא אמר רב הונא ואמרי לה אמר רבי אבא אמר רב הונא [יא]יום"כ שחל להיות בשבת אסור בקניבת ירק אמר רב מנא תנא [יב] מנין ליום"כ שחל להיות בשבת שאסור בקניבת ירק ת"ל [יג]שבתון שבות למאי אילימא למלאכה והכתיב [יד]לא תעשה כל מלאכה אלא לאו אקניבת ירק ש"מ אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן יום"כ שחל להיות בשבת מותר בקניבת ירק מיתיבי מנין ליום"כ שחל להיות בשבת שאסור בקניבת ירק ת"ל שבתון שבות למאי אילימא למלאכה והכתיב לא תעשה כל מלאכה אלא לאו בקניבת ירק לא לעולם למלאכה ולעבור עליה בעשה ול"ת תניא כוותיה [טו]דרבי יוחנן יום"כ שחל להיות בשבת מותר

[יז]עש"ם תוקעין להבטיל ולהבדיל: **ורב ששת כריש דרב אידי אמר לעולם דוחין שבות להתיר.** אי הוה מיבעי לן היתרא אלינא אבל איסורא אלא מיבעי לן קניבת ירק ביום"כ שחל להיות בע"ש שהרי בשבת לא יבשלוה ולא תהא תקיעה זו אלא להודיענו היתר בשנה אחרת שיחול יה"כ בחמישה שבת לא התירו: **שבות קרובה.** כלומר בחמיש שבות התירו לגזרך דבר קרוב ולא לגזרך דבר רחוק: **תוקעין.** להבטיל את העם ממלאכה המותרת ביו"ט כגון אוכל נפש ולהבדיל בין הקודש ובין החול: **ולא מבדילין.** בתפלה ועל הכוס דלא תקנו לומר הבדלה אלא ביציאת קודש ובכניסת חול ולא בכניסת קדש וביציאת חול דהתם שייך לקדושי יומא וקדוש יום שמקדשין על היין הוי סיכולא דיליה: **מולאי שבת.** ואם תל"ו כמולאי שבת מבדילין בתפלה ועל הכוס המבדיל בין קודש לקודש מפני שהקודש ממור יוצא ונכנס קל: **ולא תוקעין.** מבעוד יום להבטיל ולהבדיל דהא היומא חמור והיום לא עשו שום מלאכה: **ואמאי.** אי ס"ד דוחין שבות להתיר לגורך דבר קרוב יתקע משחשיכה לידע דשרי בשחיטה לאלתר: **אסור בקניבת ירק.** ולא מבעי בשבת דעלמא דאסור משום שבות דקטרא משבת לחול אלא אפילו המילנא דיש כאן עיונו דהא בשאר יום"כ שאסר שבות אסור זה מותר השתא דחל בשבת לא שרו רבנן: **אילימא בחולאה.** כגון מחומר: **הא כתיב בו מעשה כל מלאכה.** והא תו לא מי: **אלא לאו קניבת ירק.** בעלמא בתלוש דמידי דלאו מלאכה קאי עליה בעשה דשבתון שבות וכיון דמדאורייתא אסור בכל שבתות השנה הכא לא שריון ליה משום עגמת נפש למידאי איסור דאורייתא ובשאר יום"כ שרי לעגמת נפש ואע"ג דכתיב ביה נמי[יז] שבתון שבות לאו ממלאכה הוא אלא מכל דבר המעכב מלהתענות מדמסתברן לועיתה הכי דרשינן לה בפרק בתרא דיומא (דף עד.) לרחיצה וסיכה ודומין הכי:

מוותר

שהיו בבמקדש, דייקינן מיהא דתנן בפרק קמא בשחיטת חולין כל מקום שיש הבדלה אין תקיעה וכל מקום שיש תקיעה אין הבדלה, כיצד יו"ט שחל להיות ערב שבת תוקעין אבל לא מבדילין. מכלל דבו"ט שאינו ע"ש היו מבדילין אבל לא תוקעין. ז)מכלל דאי הוה יו"ט בתר חול היו תוקעין. וראוי לדעת דהני כולהו שמעתתא אליבא דאחרים, אבל לדילן לא מיתרמי לן יום"כ סמוך לשבת לא מלפניה ולא מאחריה. ומפרש בגמרא דחליל דבר מיקלע כיפורים בחד בשבא מדחיין ליה. ומקשינן ומי דחיינן והתנן חלבי שבת קריבין ביה"כ, וא"ר זירא כי הוינא בבבל אמרי' הא דתניא יום"כ שחל להיות ע"ש לא היו תוקעין ובמוצ"ש לא היו מבדילין דברי הכל היא. ופרקינן ההיא מתניתא אחרים היא, דתניא אחרים אומרים אין בין עצרת לעצרת אין בין ר"ה לר"ה אלא ד' ימים, ואם היתה שנה מעוברת חמשה. וגרסינן בירושלמי בתחילת מגילה א"ר יוסי לית כאן חל להיות בשבי דאם חל להיות בשבי אין עומא רבא בחד בשבא. ואם חל בשבת צומא רבא בעירובתא. שמעינן מינה דאע"ג דסתם משנה היא, דחויה הוא ומשנת יחיד היא ולאו דסמכא היא. וכן כל משנה הלכה שהיא כיוצא בה. וכולן בד"ר ואו"ר בה תלוין, שהלכה למשה מסיני שלא לקבוע יו"ט סמוך לשבת בין מלפניה בין מאחריה. ולענין קניבת ירק הלכתא יום"כ שחל להיות בשבת אסור בקניבת ירק ואפילו בין המנחה ולמעלה.

מן המנחה ולמעלה, דהא ר"ל דבשבת אסור לקנב ירק ולהניח לערב משום בורר, ואמרינן (לעיל עד) אמר אביי בורר ואוכל לאלתר בורר ומניח לאלתר אבל שלא לאלתר לא יבורר, ובספיא אמרוה קמיה דרבה, אמר שפיר אמר נחמני. אבל ביום"כ מותר לבורר ולקנב בין המנחה ולמעלה ולהניח (במוצאי) [למוצאי] יום"כ. ומפרק רב יוסף לפי שאין דוחין שבות להתיר, פי' תקיעה אסורה משום שבות, דדרשי לא מלאכת עבודה יצאו תקיעת שופר ורדיית הפת שהן חכמה ואינה מלאכה ולא דחו שבות לא בשבת ולא ביה"כ בתקיעה להתיר קניבת ירק. אי הוה איכא מילתא למיסרא משום מלאכה [הוא] דדחי שבות ותוקעין, אבל למישרא קניבת ירק לא דחו שבות ותקעי. **רב** שישא בריה דרב אידי אמר שבות קרובה התירו שבות רחוקה לא התירו. פי' אפילו תימא דוחין שבות להתיר מידי דאית ליה רשות למיעבדיה בקרובה דוחין שבות (משום) להתירו, אבל מידי דרחיק ולית ליה למיעבדיה בקרובה אין דוחין שבות להתירו, וקניבת ירק ביה"כ [אסורה] לאלתר אלא מן המנחה ולמעלה. **אני** התנן יו"ט שחל להיות ע"ש תוקעין ולא מבדילין ולאחר שבת מבדילין ולא תוקעין, ואי אמרת רשות קרובה התירו, ליתקע במיעל יו"ט שחל להיות לאחר שבת, כי היכי

ז) מכלל דאי הוה דהני כולהו שמעתתא אליבא דאחרים, אבל לדילן לא מיתרמי לן יום"כ סמוך לשבת לא מלפניה ולא מאחריה. ח) מכלל דבו"ט שאינו ע"ש היו מבדילין אבל לא תוקעין.

[א] גמ' דר' יוחנן. ל"ל דלא הוגא (ר"ל גני' הרמב"ם ומ"מ):

רבינו חננאל (המשך)

דנידעו דשרי לשחיטה לאלתר. ועמדה הקושיא ונדחה הא דרב שישא, ואסיקנא אלא מחוורתא כדרב יוסף. **וקשי** לן בהא שמעתא, הא דאמר רב יהודה בריה דר"ש בן פזי הא מתניתא ר' עקיבא היא, דאי ר' ישמעאל הא אמר חלבי שבת קריבין ביה"כ ליתקע במ"ש ליה"כ כי היכי דנידעו (החלבי) [דחלבין] שבת ביה"כ קריבין. וקשיא לן וכי יש תקיעה במ"ש דאמר ליתקע במ"ש. והיו מן החכמים מפרשין ואמרי' האי גירסא מאן דגרים ליתקע שעתא הוא, אלא הכי קאמר, דאי ר' ישמעאל היא ניבדיל כי היכי דלידעו דחלבי שבת קריבין ביה"כ. וסמכי' בתלמוד א"י דגרסינן ר' זעירא בשם ר' חסדא יום"כ שחל להיות ע"ש אין תוקעין, לאחר שבת אין מבדילין. אימא כר"ש, ברם כר' ישמעאל מבדיל שכן חלבי שבת קריבין ביה"כ. א"ר זעירא קומי ר' מנא אפילו כר' ישמעאל לא יבדיל כלום הוא אלא להתיר דבר שהוא אסור אילו הקטיר חלבי שבת בשבת שמא אינו מתיר. ופירוקא דר' זירא בתלמודא דילן היינו טעמא דלא מבדילינן משום דכהנים זריזין, טפי עדיף. ושעמא דרב שישא בריה דרב אידי נמי איגליא לן מהתם, דגרסינן התם א"ר שמעאל אחוי דר' ברכיה ויבדיל שכן הוא מותר להדיח כבשים ושלקות, כלומר דברים שאסורים בשבת ומותרים ביום"כ. ומשני לא מן המנחה ולמעלן מותר להדיח דאלמא (שבת דחוקה) [שבות דחוקה] היא. ויבדיל מן המנחה ולמעלה. ושנינן מה נפשך כוס של יין כאן נר אין כאן. במה מבדילין א"ר אבין בתפילה. **ותאינו שפירש בה רבינו האיי הגאון נר ישראל יחיה ויפרה לעד, האי קושטא קושטא היא,** מיהו מחויא מילתא דבערב יום"כ נמי הות תקיעה להבטיל העם מן המלאכה ולהבדיל בין קודש לחול. דבערבי יו"ט נמי איכא טובא, אלא מיהו כד הוי ערב יום"כ ועיו"כ חול. אבל כד הוי קודש לא תקענן. וא"א"ג דלא מיפרשא בתקיעות

מסורת הש"ס

א) סוכה נד:, ב) [לעיל ב:], ג) סוכה נג:, ד) יומא לז:, ה) [פסחים מז.], ו) חולין כו:, ז) [לעיל לה:], ח) [דף קמו.], ט) [ויקרא כח], י) [דף עד: וע"ש תוס' ד"ה האי מאן], כ) [ועי' תוס' לקמן קח: ד"ה אבל לא כו'], ל) [כפזמון של מנחת ליום"כ],

תורה אור השלם

1 וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם הוּא אֲשֶׁר דִּבֶּר יְיָ שַׁבָּתוֹן שַׁבַּת קֹדֶשׁ לַיְיָ מָחָר אֶת אֲשֶׁר תֹּאפוּ אֹפוּ וְאֶת אֲשֶׁר תְּבַשְּׁלוּ בַּשֵּׁלוּ וְאֶת כָּל הַעֹדֵף הַנִּיחוּ לָכֶם לְמִשְׁמֶרֶת עַד הַבֹּקֶר: שמות טז כג

2 וְיוֹם הַשְּׁבִיעִי שַׁבָּת לַיְיָ אֱלֹהֶיךָ לֹא תַעֲשֶׂה כָל מְלָאכָה אַתָּה וּבִנְךָ וּבִתֶּךָ עַבְדְּךָ וַאֲמָתְךָ וּבְהֶמְתֶּךָ וְגֵרְךָ אֲשֶׁר בִּשְׁעָרֶיךָ: שמות כ ט

הגהות הב"ח

(ז) גמ' אמר רב מנא תניא נמי הכי מנין ליום"כ:

הגהות הגר"א

[א] גמ' דר' יוחנן. ל"ל דלא הוגא (ר"ל גני' הרמב"ם ומ"מ):

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

מוסר בקניבא ירק. דשבת לאו איסורא דאורייתא הוא אלא דרבנן והכא משום עגמת נפש שמתקן ואינו אוכל והרי קרוב לעינוי שרי. ולוזקא מן המנחה ולמעלה שהוא שוקף ומצפה לעת אפילה ואיכא עגמת נפש טפי: **כיון דחזי דהוו קא מחרפי.** מקדימין לפני המנחה להשתא לאו עגמת נפש הוא: **אמר לו.** לאיסי בימיה: **אמא איגריפא ממערבא לו'.** כי היכי דלקבלו מייה:

הדרן עלך ואלו קשרים

כל דאסי הקדש. כגון תורה נביאים וכתובים ואם תימא תורה לחוד הוא דשרי למיטרא ולאצולי ואם שאר ספרים: **מצילין אותן.** דלקתני לקמן[1] למבוי שאינו מפולש וטירחא בעלמא הוא דשרי (ד) בה ומסרון עירוב כדמפרש בגמרא[2]: **בין שקורין בהן.** כגון נביאים שמפטירין בהן בשבת בבית הכנסת: **בין שאין קורין בהן.** כגון כתובים. וכדינא הלוי אמר דאסרי' יחידים אין קורין בהן דלקתני טעמא משום ביטול בית המדרש דמשכי לבא ובשבת היו דורשין דלשה לבעלי בתים שעסוקין במלאכה כל יומם המול ובתוך הדרשה היו מורין להן הלכות איסור והיתר וטוב להן לשמוע מלקרות בכתובים: **ואע"פ שכתובין בכל לשון.** ואיכא למאן דאמר לקמן לא ניתנו לקרות בהן מצילין אותן: **טעונין גניזה.** אסור להניחן במקום הפקר ובגמרא מתרץ לה. ורבותי פירשו דהאי בכל לשון דקאמר אכתובים קאי ולא אנביאים ומדומה אני מפני שמלינו ביומנן בן עוזיאל שאמרו תרגום הן מפרשין כך ואני אומר אף בנביאים אם אמר יומנן לא כתבו ולא ניתנו ליכתב והכי מפרש במסכת מגילה (דף ט.) ומאן דאסר בכולהו אסר בר מס"ת יוונית משום מעשה דתלמי המלך ולא מפליג התם בין נביאים לכתובים: **מפני בטול בית המדרש.** שהיה קבוע בשבת כדפרישית לעיל: **גמ' איתמר היו לכותבן תרגום.** אכתובים קאמר. ול"ג אכל כתבי הקדש קאי: **אליבא דמאן דאמר ניתנו לקרות בהן.** מותר לקרות בכתבי הקדש הכתובין בכל לשון במסכת מגילה (דף ח:) ואין בין ספרים ומפילין ומזוזות אלא שהספרים נכתבין בכל לשון: **לא ניתנו.** [3] (רבן גמליאל) פליג עלה ואמר אף ספרים לא התירו שיכתבו אלא יוונית: **ואע"פ שכתובין בכל לשון.** ולא ניתנו לקרות דמדקאמר אף על פי מכלל דלא ניתנו לקרות בהן דאי ניתנו מאי גריעותייהו: **אימא סיפא.** לדידך דאמרת אע"פ שכתובין בכל לשון אמצילין קאי אימא סיפא על כרחיך מילתא בתמיה נפשיה הוא וטעונין גניזה בחול פשיטא השתא בשבת מצילין להו גניזה בחול מיבעיא: **ואפילו הכי נעו גניזה.** ולקתני ואע"פ שכתובין בכל לשון לאו אהלכה קאי אלא אטעונין גניזה והכי קאמר אף על פי שכתובים בכל לשון ובשבת אין מצילין אותן בחול מיהא טעונין גניזה: **ומקק שלהם.** אם בלו ונעשו רקבון אף המקק רקבובית (ה) של אילתא התולעים טעונין גניזה: **עברים.** כתב של עבר הנהר: **אבא חלפתא.** אבא של רבי יוסי חלפתא שמו: **רבן גמליאל בריבי.** לא שהיה בנו של רבי אלא אדם גדול קרי בריבי: **רבן גמליאל אבי אבוך.** הוא רבן גמליאל הזקן ורבן גמליאל שהיה בדורו של חלפתא הוא אבי אביו של רבינו הקדוש: **על גב מעלה בהר הבית.** שבהר הבית היו מעלות כשהוא הולך וגבוה כדתנן במסכת מדות (פ"ב מ"ג): **נדבך.** שורת אבני הבנין: **טיט בהר הבית מנין.** וכי בטיט היו בונין והלא בטרכסיד היו בונים חול וסיד ומעורבין וטיט לא הוי אלא עפר ומים: **המורפה.** גלוי והפקר: **מאן תנאי.** דקאמר רב הונא לעיל תנאי היא מאן מהני תנאי קאי כרב אסדא ומאן כרב הונא: אילימא

כל כתבי הקדש מצילין אותן מפני הדליקה בו'. אומר ר"ת דכולא האי פירקא איירי כשנפלה לעיקה בחותו בית או בחותו אחר[4] דכיון שהאש אם[5] ודאי בהול הוא[6] ודאי שריא ליה אתי לכבויי כדמפרש בגמרא אבל נפלה לעיקה בבית אחר[7] מותר להציל הכל[8]:

אליבא דמ"ד ניתנו לקרות בהן כ"ע לא פליגי דמצילין. והשתא ספרים אלונו[1] מצילין דנתנו לקרות בהן משום[2] עת לעשות לה' הפרו תורתך כדאמרינן בהגיזקין (גיטין ס.): **לא ניתנו לקרות בהן.** פירש רש"י דהיינו רבן שמעון בן גמליאל דפליג במתניתין בפ"ק דמגילה (דף מ:) דלא ספרים לא התירו שיכתבו אלא יוונית ופירש הרב פורת"ת דהיינו טעמא כיון דלא ניתנו ליכתב אסור לקרות בהן משום דדבריה שבכתב אסור לאומרן בעל פה וקשה לאין זה לי אתה דאמר לאומרו בעל פה כיון שאינו אומרו בלשון הקדש אלא באותו לשון כשהן כתובין הרא שרי למימר בעל פה תרגום [6] כדמתרגם רב יוסף:

עילמית יוונית. אומר ר"י דאמתיא כרבי יהודה דאסר שאר ספרים לכתוב יוונית ולא התיר אלא בס"ת בלבד אבל רבנן אדו אף בשאר ספרים כדאמר בפ"ק דמגילה (דף ט.):

ובידו ספר איוב תרגום. משמע שבימי התנאים כבר נעשה תרגום כתובים וכן תניא במגילה (דף כא:) (1) במגילה ובהלל אפילו עשרה קורין ועשרה מתרגמין מה שאין כן בתורה אע"פ שיוצאין לא עשאו מ"מ שוב נעשה בימי התנאים ולא (1) כאומרים דתרגום של כתובים רב יוסף עשאו[9]: **אמר מתרץ לטעמיה דאמר אלא רב הונא מתרץ לטעמיה ורב חסדא מתרץ לטעמיה רב הונא מתרץ לטעמיה בין שקורין בהם נביאים ובין שאין קורין בהם כתובים במה דברים אמורים שכתובין בלשון הקדש אבל בכל לשון אין מצילין ואפילו הכי גניזה בעו רב חסדא מתרץ לטעמיה בין שקורין בהן נביאים ובין שאין קורין בהן כתובים אע"פ שכתובין בכל לשון נמי מצילין והכי קאמר ומקק שלהן טעונין גניזה מיתיבי היו כתובים תרגום (2) וכל לשון מצילין אותן מפני הדליקה תיובתא דרב הונא אמר לך רב הונא האי תנא סבר ניתנו לקרות בהן ת"ש היו כתובין גיפטית מדית עיברית עילמית יוונית אע"פ שלא ניתנו לקרות בהן מצילין אותן מפני הדליקה תיובתא דרב הונא אמר לך רב הונא תנאי היא דתניא (3) היו כתובין תרגום ובכל לשון מצילין אותן מפני הדליקה ר' יוסי אומר אין מצילין אותן מפני הדליקה אמר ר' יוסי (7) מעשה באבא חלפתא שהלך אצל רבן גמליאל בריבי לטבריא ומצאו שהי' יושב על שלחנו של (8) (יוחנן הנזוף) ובידו ספר איוב תרגום והוא קורא בו אמר לו זכור אני ברבן גמליאל אבי אביך שהיה עומד ע"ג מעלה בהר הבית והביאו לפניו ספר איוב תרגום ואמר לבנאי שקעהו תחת הנדבך, אף הוא צוה עליו וגנזו ר' יוסי ברבי יהודה אומר עריבה של טיט כפו עליו אמר רבי שתי תשובות בדבר חדא וכי טיט בהר הבית מנין ועוד וכי מותר לאבדן ביד אלא מניחן במקום התורפה והן (9) מרקבין מאליהן מאן תנאי אילימא

[א] מותר בקניבת ירק (6) ([ב]) ואמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן יום כיפורים שחל להיות בחול) [ג] מפצעין באגוזים ומפרכסין ברימונים מן המנחה ולמעלה מפני (3) עגמת נפש דבי רב יהודה מקנבי כרבא דבי רבה גרדי קארי כיון דחזא דהוו קא מחרפי אמר להו אתא איגרתא ממערבא משמיה דר' יוחנן דאסיר:

הדרן עלך ואלו קשרים

כל כתבי הקדש מצילין אותן מפני הדליקה בין שקורין בהן ובין שאין קורין בהן (6) אע"פ שכתובים בכל לשון (1) טעונים גניזה ומפני מה אין קורין בהם מפני ביטול בית המדרש: **גמ'** איתמר (2) היו כתובים תרגום או בכל לשון רב הונא אמר אין מצילין אותן מפני הדליקה ורב חסדא אמר מצילין אותן מפני הדליקה אליבא דמאן דאמר ניתנו לקרות בהן דכולי עלמא לא פליגי דמצילין כי פליגי אליבא דמאן דאמר לא ניתנו לקרות בהן רב הונא אמר אין מצילין דהא לא ניתנו לקרות בהן רב חסדא אמר מצילין משום בזיון כתבי הקדש תנן כל כתבי הקדש מצילין אותן מפני הדליקה בין שקורין בהן בין שאין קורין בהן (3) אע"פ שכתובין בכל לשון מאי לאו שקורין בהן נביאים ושאין קורין בהן כתובים אע"פ שכתובין בכל לשון דלא ניתנו לקרות בהן וקתני מצילין ותיובתא דרב הונא אמר לך רב הונא ותסברא אימא סיפא טעונין גניזה

[1] אלו מי' פ"ג מהלכות ס"ת הלכה ג. עוש"ע יו"ד סימן רפב סעיף ה:

[2] ב מיי' פכ"ג מהלכות שבת הלכה כו סמג לאוין סה עוש"ע או"ח סימן שלה סעיף יב:

מוסף תוספות

[1] א. דהתם ודאי איכא למגזר. תוס' הרא"ש. ב. באותו בית שהוא מציל ממנו. תוס' הרא"ש. ג. על ממונו. תוס' הרא"ש. ד. הסמוכה לה, שאדם מתיירא שמא תתפשט הדליקה לתוכו, הואיל ואין הדליקה לשם עדיין, מאוי. לא בהילי כולי האי, לא גזרו בהן. לא"ם סימן נ'. ה. למקום שעירבו שאין כאן חשש שמא יבא לכבות. מאוי. ו. שאנו כותבין תורה שבע"פ וכו', כולם הם פירושי המצות ועיקרי תורה. לא"ם סימן ח'. ז. דכיון דלא אפשר. לא"ם סימן ח'.

רבינו חננאל

ואם חל להיות בחול מפצעין באגוזים ומפרכין ברימונים ומותר בקניבת ירק מן המנחה ולמעלה, אבל [משום] מיגדר [מילתא] אסרוהו.

הדרן עלך ואילו קשרין

פרק ששה עשר

כל כתבי הקודש מצילין אותן מפני הדליקה בין שאין שקורין בהן בין שאין קורין בהן. פירוש קורין בהן, בצבור, תורה הפרשה בתורה ואפטרתא בנביאים, ושאין קורין בהן בצבור, כתיבי. איתמר היו כתובין תרגום ובכל לשון, רב הונא אמר אין מצילין אותן מפני הדליקה, רב חסדא אמר מצילין. ובכתבי הקדש שמתורגמין בלשון אחר בין בכתב עברי בין בכתב אחר, ר' יוסי אומר לא ניתנו לקרות בהן, דא"ר יוסי מעשה באבא חלפתא שהלך אצל רבן גמליאל לטבריא ומצאו יושב על שולחנו של יוחנן בן הנזוף ובידו ספר איוב תרגום. א"ל רבי זכור אני את רבן גמליאל אבי אביך שהיה עומד ע"ג מעלה בהר הבית. והביאו לפניו ספר איוב תרגום ואמר לבנאי שקעהו תחת הנדבך, אף הוא צוה עליו וגנזו. ור' נמי הכי קאמר מניחו במקום התורפה והן כלים מאליהן. ולפום הכי תנא ר' יוסי אין מצילין אותן.

עין משפט נר מצוה

[1] א מיי' פ"ג מהלכות ס"ת הלכה ג. עוש"ע יו"ד סימן רפב סעיף ה:

ב ב מיי' פכ"ג מהלכות שבת הלכה כו סמג לאוין סה עוש"ע או"ח סימן שלה סעיף יב:

מסורת הש"ס

[1] רש"ל מ"ז, [2] [3] [4] [5] [6] [7] [8] [9] [1] [2] [3] [4] [5] [6] [7] [8] [9]

גליון הש"ס

הגהות הגר"א

הגהות הב"ח

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות